

Samráðsgátt
Dómsmálaráðuneytið
Mál nr. 91/2022

29. júní 2022

Efni: Umsögn Sjóvá-Almennra trygginga hf. vegna áforma um breytingu á skaðabótalögum nr. 50/1993.

Þann 25. maí sl. birtist í samráðsgátt tilkynning um fyrirhugaðar breytingar á skaðabótalögum nr. 37/1993 en samkvæmt henni er áformað að lögfesta óbreytt eldra frumvarp frá árinu 2018 að viðbætti breytingu á 10. gr. laganna um fyrirkomulag örorkumata. Var hagsmunaaðilum veittur kostur á að koma að sjónarmiðum varðandi áformin til 1. júlí nk.

Sjóvá telur ástæðu til að átelja þann skamma tíma sem ætlaður er til þess að undirbúa frumvarpið og þann árstíma sem valinn var til þess verks, enda getur sumarleyfistíminn vart talist heppilegur ef ætlunin er að tryggja faglega og vandaða lagasetningu.

Eftirfarandi eru þau sjónarmið sem Sjóvá telur rétt að fram komi á þessu stigi en vísar einnig til þeirra röksemda sem fram komu í umsögn félagsins til Allsherjar- og menntamálanefndar Alþingis, dags. 16. maí 2018. Félagið áskilur sér rétt til að koma að frekari sjónarmiðum á seinni stigum.

Breytingar á örorkumatskerfinu

Sjóvá fagnar áformum um breytingar á 10. gr. laganna um Örorkunefnd en lengi hefur verið bent á nauðsyn þess að gera róttækar breytingar á framkvæmd og umgjörð örorkumata hér á landi í því skyni að tryggja trúverðugleika, fagmennsku, samræmi og gæði. Forsenda þess að þeim markmiðum verði náð er að rjúfa hagsmunatengsl þannig að val á matsmönnum verði eingöngu á faglegum grunni án aðkomu málsaðila sjálfra. Þá telur félagið farsælast að sett verði á fót sérstök stofnun til þess að halda utan um framkvæmd örorkumata vegna líkamstjóna og móta reglur og viðmið sem fylgja skuli við slíkar matsgerðir. Verulegar fjármunir renna nú þegar til öflunar gagna og matsgerða sem nýta mætti til fjármögnunar slíkrar stofnunar. Félagið telur ekki vænlegt til árangurs að gera einfaldar lagfæringar á núgildandi ákvæði um Örorkunefnd, heldur þyrfti að endurskoða hlutverk og stöðu hennar frá grunni og veita henni nauðsynlegan rekstrargrundvöll og lagaumgjörð. Örorkumöt varða verulega fjárhagslega hagsmuni aðila máls og raunar þjóðfélagsins alls og því gríðarlega mikilvægt að vel takist til, að breytingar sé vel ígrundaðar og að byggt verði á þekkingu og reynslu þeirra sem best þekkja til núverandi framkvæmdar. Sjóvá lýsir sig reiðubúð til þess að koma að slíkri vinnu eins og þörf krefur.

Breytingar á aldursstuðli og vísitöluuppfærslu

Áformað er að leggja fram í óbreyttri mynd lagafrumvarp frá 2018, þar sem einkum voru lagðar til breytingar á aldursstuðli 6. gr. skaðabótalaga og á vísitöluuppfærslu lágmarks- og hámarkslaunaviðmiðunar 7. gr. Enda þótt færa megi rök fyrir þeim breytingum sem lagðar voru til með frumvarpinu varar Sjóvá eindregið við og leggst gegn því að þær breytingar verði lögfestar í núverandi mynd. Félagið tekur ekki undir þau sjónarmið að brýnt sé að ráðast í þessar breytingar nú þegar og telur sem fyrr nauðsynlegt að lögin og framkvæmd þeirra verði tekin til heildarendurskoðunar samhliða breytingum á umgjörð örorkumatskerfisins, enda verulegir hagsmunir í húfi fyrir þjóðfélagið í heild.

Sjóvá leggur ríka áherslu á að þeir sem verði fyrir líkamstjóni fái greiddar sanngjarnar og eðlilegar bætur í samræmi við raunverulegt tjón þeirra. Þá sé mikilvægt að lagareglum sé hagað þannig að bætur renni í meira mæli til þeirra einstaklinga sem verða fyrir mestu líkamstjóni í stað þess mikla fjölda fólks sem fær greiddar háar bætur á ári hverju vegna vægra einkenna, sem í mörgum tilvikum megi ætla að hafi óljós eða takmörkuð áhrif á vinnugetu þeirra til framtíðar. Með breyttri nálgun laganna mætti stuðla að réttlátari skiptingu þeirra miklu fjármuna sem greiddir eru í bætur í stað þess að hækka sífellt bætur til þeirra sem síður þurfa. Því miður stuðla hvorki núverandi lagareglur né framkvæmd þeirra nægjanlega við það markmið.

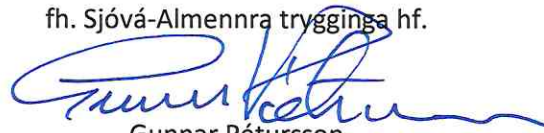
Fari svo að lágmarks- og hámarksviðmiðun laganna verði uppreiknuð með launavísitölu frá gildistöku laganna mun það leiða til tvöföldunar þessara fjárhæða frá því sem nú gildir. Nánar tiltekið munu örorkubætur miðast við að allir tjónþolar hefðu til framtíðar aflað sér amk. 7,8 mkr. árstekna, sem samsvarar 733 þús. mánaðarlaunum. Þessi fjárhæð er hærri en meðallaun verkamanna á árinu 2021 og langtum hærri en lægstu laun í landinu. Sé litið til þróunar launavísitölu á síðastliðnum árum má ganga út frá því að fjárhæðin muni hækka mikið áfram. Reynslan sýnir að hlutfallslega stór hluti tjónþola tilheyrir lægri tekjuhópum samfélagsins, m.a. börn og ungmenni, námsmenn, láglæðingastéttir, heimavinnandi, öryrkjar, erlendir ferðamenn frá lágtekjuszvæðum, einstaklingar með „svartar“ atvinnutekjur, fólk í íhlaupavinnu og fólk sem stendur utan vinnumarkaðar af ýmsum ástæðum. Sú staðreynd að talsverður fjöldi tjónþola er með lægri meðaltekjur en sem nemur núverandi lágmarksviðmiðun sem er 3,9 mkr. árslaun og hafa í sumum tilvikum aldrei náð slíkum tekjum, hlýtur að vera nægjanleg áminning þess að ekki beri að hækka viðmiðunina svo mikið heldur leita annarra lausna. Fullyrða má að tvöföldun lágmarkslaunaviðmiðunar laganna muni leiða til verulegrar ofgreiðslu bóta hjá stórum hópi tjónþola á kostnað iðgjaldagreiðenda. Slíkt getur aldrei verið tilgangur skaðabótareglna sem er ætlað að ákvarða réttar bætur, hvorki of háar eða lágar. Þá mun breytingin einnig leiða til verulega hækkaðra bóta hjá hálaunastéttum. Við þetta allt bætast svo fyrirhugaðar hækkanir á aldursstuðli laganna, sem samanlagt mun leiða til gríðarlegra hækkana á heildarváttagreiðslum váttryggingafélaga. Það er óhjákvæmilegt að svo mikil hækkun bóta sem fyrirséð er muni valda stórfelldum hækkunum á iðgjöldum lögboðinna ökutækjatrýgginga, ábyrgðartrygginga rekstraraðila og slysatrygginga sjómanna, með tilheyrandi áhrifum á verðlag í landinu. Vegna þessa telur félagið afar mikilvægt að stjórnvöld séu fyllilega meðvituð um fjárhagsleg áhrif slíkra lagabreytinga og ráðist ekki í þær nema að undangenginni ítarlegri greiningu á þeim.

Gildistaka breytinga á skaðabótalögum

Að síðustu leggur félagið áherslu á að breytingar á skaðabótalögum, sem séu líklegar til þess að hafa áhrif á iðgjöld váttrygginga, verði gerðar með nægjanlegum fyrirvara þannig að váttryggingafélögum gefist kostur á að ákveða rétt iðgjald í samræmi við þá áhættu sem þau bera. Nauðsynlegt er að gildistökudagur slíkra

breytinga verði ekki skemmri en 14 mánuðir frá því að breytingin öðlast lagagildi, enda eru váttryggingar að öllu jöfnu gefnar út fyrirfram til 12 mánaða í senn og váttryggingafélagi ber að tilkynna um iðgjöld komandi tímabils með lögboðnum fyrirvara fyrir endurnýjun váttryggingasamnings.

fh. Sjóvá-Almennra trygginga hf.

Gunnar Pétursson

lögmaður